

Wetsvoorstel verhoging strafmaxima grootschalige drugscriminaliteit

Consultatieverslag

1. Inleidend

Onderwerp van de consultatie

Naam:

Wijziging van de Opiumwet in verband met de verhoging van het wettelijk strafmaximum van het aanwezig hebben, de handel, de productie en de in- en uitvoer van verdovende middelen als bedoeld in lijst I bij de Opiumwet (verhoging strafmaxima grootschalige drugscriminaliteit)

Van:

De Minister van Justitie en Veiligheid

Type voorstel:

Wetsvoorstel

Looptijd van de consultatie

Startdatum consultatie:

11 december 2023

Einddatum consultatie:

05 februari 2024

Doel van het voorstel

Met dit wetsvoorstel worden de gevangenisstraffen die in de Opiumwet zijn gesteld op het opzettelijk aanwezig hebben, de handel, de productie en de in- en uitvoer van harddrugs verhoogd. Nu gelden maximale gevangenisstraffen van twaalf jaar (in- en uitvoer), acht jaar (handel en productie) en zes jaar (aanwezig hebben). Voorgesteld wordt deze strafmaxima als volgt te verhogen: de maximale gevangenisstraf voor de in- en uitvoer wordt zestien jaar, voor de handel en productie wordt deze twaalf jaar en voor het aanwezig hebben acht jaar. De gevangenisstraf die is gesteld op het plegen van voorbereidingshandelingen ten behoeve van harddrugsdelicten wordt verhoogd van zes jaar naar acht jaar.

Opbrengst van de consultatie

Over het wetsvoorstel zijn adviezen ontvangen de Raad voor de rechtspraak (Rvdr), het openbaar ministerie (OM), de nationale politie (NP), de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak (NVvR) en de Koninklijke Marechaussee (KMar). De Nederlandse Orde van Advocaten (NOvA) heeft geen advies uitgebracht. Via internetconsultatie.nl zijn daarnaast 8 individuele reacties ontvangen.

2. Beeld van binnengekomen reacties

De Rvdr, de KMar, het OM, de NVvR en de NP zijn in het algemeen positief gesteld over het wetsvoorstel. Wel hebben het OM, de NVvR en de NP enkele aandachtspunten naar voren gebracht die deels hebben geleid tot aanpassing van het wetsvoorstel en de memorie van toelichting. Een aantal burgers heeft aangegeven vóór het wetsvoorstel te zijn en enkele zijn neutraal of tegen het wetsvoorstel.

Thema's in de consultatiereacties

Strafmaximum voor productie van harddrugs

De NP stelt voor het strafmaximum voor de productie van harddrugs gelijk te stellen aan het strafmaximum voor de in- en uitvoer daarvan. Dit advies is niet opgevolgd. Rechtvaardiging voor gedifferentieerde strafmaxima wordt gevonden in de omstandigheid dat het buiten de landsgrenzen brengen van alhier geproduceerde harddrugs een andere, strafwaardiger dimensie geeft aan de hardnekkige problematiek. De uitvoer van harddrugs verlegt het probleem naar andere landen, met alle gevolgen voor de gezondheid en de veiligheid in ook die landen van dien. De integrale verhoging van het strafmaximum voor de productie van harddrugs van acht naar twaalf jaren gevangenisstraf biedt bovendien voldoende ruimte om omvangrijke productie van harddrugs in Nederland passend te bestraffen.

Strafmaximum voor deelneming aan criminele organisatie

De NVvR adviseert om het gevangenisstrafmaximum voor deelneming aan een criminele organisatie die tot oogmerk heeft het plegen van harddrugsdelicten te verhogen tot twaalf jaar. Dit advies is niet opgevolgd. In dit wetsvoorstel wordt een strafmaximum van tien jaar gevangenisstraf gesteld op deelneming aan een organisatie die tot oogmerk heeft het produceren van, de handel in of de in- of uitvoer van harddrugs (artikel 11b, tweede lid). Het gaat hier om explicitering van wat in artikel 140, derde lid, Sr eerder al in vergelijkbare zin is bepaald, juist ook met het oog op de bestrijding van zware Opiumwetdelicten. Er is geen principiële reden, noch zijn er aanwijzingen vanuit de praktijk die aanleiding geven om het gevangenisstrafmaximum van 10 jaar verder omhoog te trekken dan vrij recent, in 2019, is gebeurd.

Geldboetecategorieën

De NP adviseert niet enkel de vijfde geldboetecategorie te hanteren voor de opzettelijke in- of uitvoer, handel, productie of het aanwezig hebben van harddrugs, maar om te differentiëren en bij de ernstigste gedragingen de zesde geldboetecategorie te hanteren. Deze zou dan moeten komen te gelden voor in ieder geval de in- en uitvoer van harddrugs, en misschien ook voor de productie van en handel in harddrugs. Dit advies is niet gevolgd omdat hiervoor geen noodzaak bestaat. Er zijn geen signalen uit de praktijk dat men bij het eisen of opleggen van een passende geldboete wordt belemmerd door de bestaande geldboetecategorieën. Daarnaast biedt de wet de mogelijkheid om aan de veroordeelde de – in geldwaarde onbegrensde – ontnemingsmaatregel op te leggen of als bijkomende straf de verbeurdverklaring op te leggen van voorwerpen die geheel of grotendeels door middel van of uit de baten van het strafbare feit zijn verkregen. Ook bestaat de mogelijkheid om in bepaalde gevallen aan een natuurlijke persoon die een van deze strafbare feiten begaat een geldboete op te leggen van de naast hogere categorie dan die welke in de delictomschrijving is bepaald (artikel 12 van de Opiumwet). Voor rechtspersonen volgt de mogelijkheid tot het opleggen van de zesde geldboetecategorie uit artikel 23, zesde lid, Sr.

Wijzigingen naar aanleiding van de consultatie

Het OM heeft opgemerkt dat een integrale verhoging van het strafmaximum voor het aanwezig hebben van harddrugs van zes naar acht jaar gevangenisstraf, meebrengt dat de relatief lichte zaken van harddrugsbezit niet meer zonder tussenkomst van de rechter kunnen worden afgedaan, door bijvoorbeeld de oplegging van een strafbeschikking. De NVvR heeft voorgesteld om een strafverzwaringsgrond voor grote hoeveelheden harddrugs te introduceren, zoals nu het geval is voor softdrugs. Een dergelijke strafverzwaringsgrond zou het volgens de NVvR mogelijk maken om meer te differentiëren tussen duidelijk verschillende zaken.

Naar aanleiding van deze adviezen zijn het wetsvoorstel en de memorie van toelichting aangepast. Het huidige strafmaximum van zes jaar voor het opzettelijk aanwezig hebben van harddrugs wordt gehandhaafd voor gevallen waarin geen sprake is van grootschalig bezit. In plaats van een integrale strafmaximumverhoging wordt er een strafverhogingsgrond geïntroduceerd voor het opzettelijk aanwezig hebben van een grote hoeveelheid harddrugs, waarop gevangenisstraf van ten hoogste acht jaar wordt gesteld. Vervolgens zal in het Opiumwetbesluit worden vastgelegd wanneer sprake is van het bezit van een grote hoeveelheid harddrugs.

Aanvullende reacties

In de adviezen die van burgers zijn ontvangen wordt aandacht gevraagd voor het zwaarder bestraffen van juist de wat lichtere strafbare feiten, zodat de drempel naar zwaardere criminaliteit lastiger wordt. Ook wordt gevraagd naar de verhoging van strafmaxima op andere strafbare feiten dan harddrugsdelicten en op de verhouding tussen het volwassenstrafrecht en het jeugdstrafrecht.

In reactie op deze adviezen wordt het volgende opgemerkt. De voorgestelde wettelijke strafmaximaverhoging betekent niet dat rechters verplicht zijn om die strafmaxima daadwerkelijk op te leggen. De rechter behoudt de vrijheid om zelf een bij het voorliggende geval passende straf te bepalen. Het wetsvoorstel komt wel tegemoet aan signalen uit de praktijk, in het bijzonder van het openbaar ministerie, dat de huidige strafmaxima te laag zijn om de zwaarste gevallen van harddrugsriminaliteit passend te kunnen bestraffen. De verwachting bestaat dus wel dat er – na inwerkingtreding van dit wetsvoorstel – in dergelijke gevallen zwaardere gevangenisstraffen zullen worden gevorderd en opgelegd.

Met betrekking tot minderjarigen geldt doorgaans het jeugdstrafrecht. Het jeugdstrafrecht heeft een pedagogisch karakter. Dat betekent dat beslissingen en handelingen ten aanzien van de jeugdige verdachte, waaronder de toepassing van sancties, erop zijn gericht de ontwikkeling van deze jeugdige te stimuleren, de jeugdige te heropvoeden, te resocialiseren en te weerhouden van een verdere criminele carrière. Daarbij horen lagere gevangenisstrafmaxima, die apart zijn neergelegd in artikel 77i van het Wetboek van Strafrecht. De strafmaxima die in de Opiumwet zijn opgenomen, gelden in beginsel dus niet voor jeugdige verdachten.

Benadrukt wordt verder dat het verhogen van de strafmaxima slechts één onderdeel is van een samenstel van maatregelen ter voorkoming van deze feiten, het verstoren van het verdienmodel, het doorbreken van criminele netwerken en het beschermen van hen die een bijdrage leveren aan onze rechtsstaat.